

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä valtiontalouden tarkastusvirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 47/2017 vp)

Heikki Taimio

Erikoistutkija

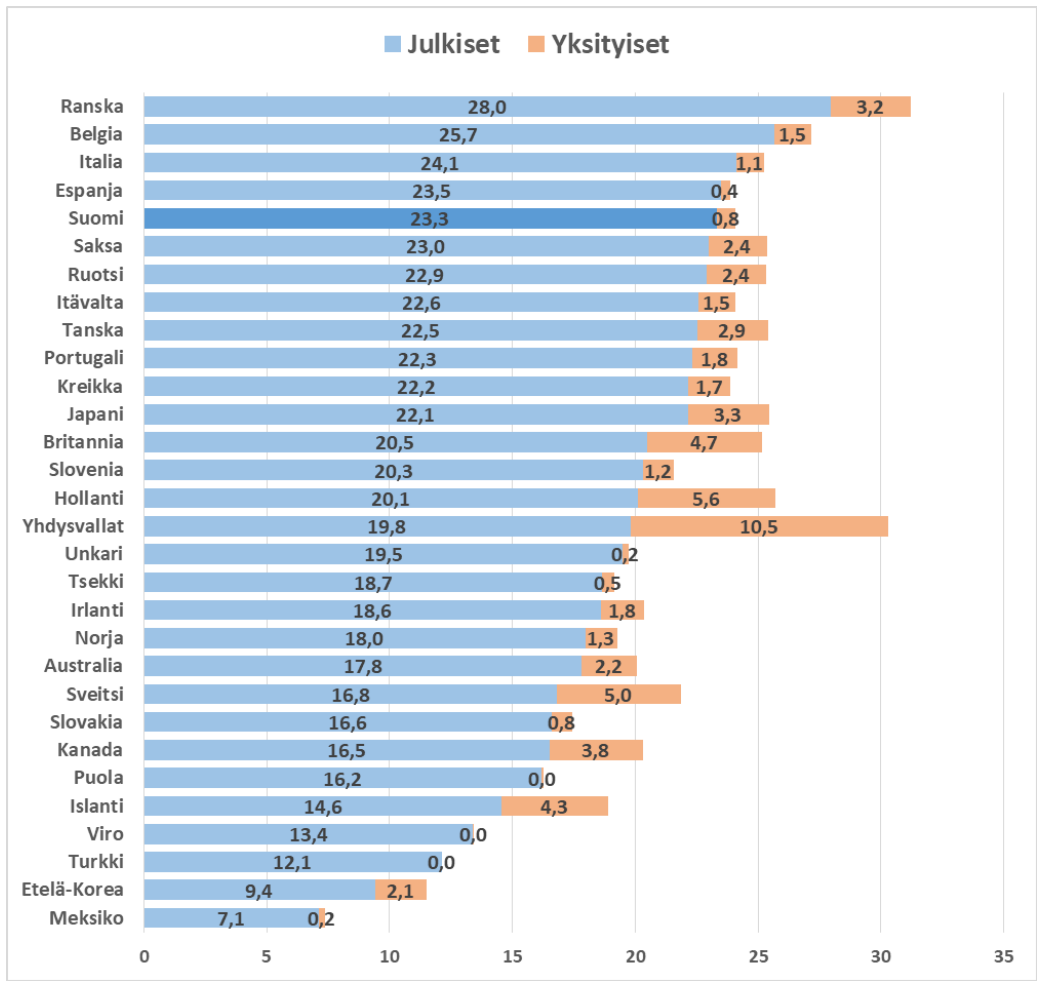

Taustaa

- Suomen terveydenhuollon laatu on huipputasoa
- Palvelujen saatavuudessa puutteita
- Eriarvoisuus suurta
- Sosiaalipalveluissa myös laatu- ja saatavuusongelmia
- Perussyö: liian niukka rahoitus julkisiin palveluihin
- Ratkaisu: yksikanavainen, riittävä rahoitus
- Näin ei ole haluttu tehdä
- Valinnanvapauden päätavoitteet:
  - (i) Asiakkaille laajemmat oikeudet valita
  - (ii) Kustannussäästöt

Kuviossa julkiset ja yksityiset nettososiaalimenot OECD-maissa

Sote-menot Suomessa eivät ole erityisen suuret I

- Terveydenhuollon menot/ bkt olivat v. 2015 Suomessa 9,6 %, mikä oli yli OECD:n keskiarvon (9,0 %) mutta alempi kuin useimmilla vastaavan tai korkeamman elintason mailla.
- OECD:n laskemat nettososiaalimenot (kuvio) sisältävät myös terveydenhuollon ja sosiaaliturvan menot.
- Julkisista nettomenoista on vähennetty julkiselle sektorille palautuvat, etuuksista maksetut välittömät verot ja pakolliset sosiaalivakuutusmaksut sekä välilliset verot (kuten arvonlisävero) ja lisätty eri maiden erilaiset sosiaalisilla perusteilla myönnettyt verovähennykset (kuten lapsivähennys) ja yksityisten sosiaaliturvajärjestelmien verohelpotukset.
- Kokonais-nettososiaalimenoissa Suomi on vasta sijalla 12
- Pääsääntöisesti alhaiset julkiset menot → korkeat yksityiset menot
- Miksi meillä pitäisi säästää 3 mrd euroa: kestävyysvaje

Miksi voitontavoittelu ei sovi sote-palveluihin?

- Vastoin Holmströmin varoituksia, jotka perustuvat tutkimustietoon
- Ongelmana voitontavoittelu, erityisesti suurissa ja monikansallisissa yrityksissä
- Sote-palvelut eivät ole mitä tahansa kulutushyödykkeitä
- Sote-markkinoiden tärkein poikkeama täydellisestä kilpailusta on se, että monissa tapauksissa täyttä informaatiota ei ole.
- Kattavien tietojärjestelmien luominen ei poista informaatio-ongelmaa
- Voittoa tavoittelevan palveluntuottajan kannattaa tinkiä laadusta kustannusten alentamiseksi, jos hinta on annettu
- Monissa palveluissa on mahdotonta valvoa tarkasti, milloin tätä tinkimistä laadusta esiintyy.
- Kermankuorinta ja ylihoito
- Riippumattomat arviot palvelutarpeista?

Uudistuksen seurauksia

- Uudistus synnyttää kaikenlaisia laadun, asiakasvalinnan ja valvonnan ongelmia, joiden ratkaisemiseksi on lisättävä sääntöjä, ohjausta, valvontaa ja sanktioitakin
- Nämä vaativat resursseja ja aiheuttavat kustannuksia, joita ei ole otettu huomioon
- Voidaan päätyä siihen, että asiakkaille tarjotaan vain riisuttuja peruspalveluja, kun samalla paremmista palveluista peritään asiakas- tai lisämaksuja
- Valinnanvapaus sinänsä lisää kustannuksia: uusia asiakkaita
- Esitetyn 3 miljardin euron kustannushillinnän tueksi ei ole esitetty varsinaista laskelmaa – tavoite, toive(ajattelua)?
- Alla olevassa kuviossa Ruotsin terveydenhuoltomenot/bkt kohosivat liki 2 prosenttiyksikköä, kun valinnanvapaus astui voimaan
- Jos Suomessa tapahtuu vastaavaa, niin kustannukset nousevat 4 miljardia euroa pelkästään terveydenhuollossa

Ruotsissa valinnanvapaus tuli pakolliseksi 2010

